

Зігнута Гринченка
Голова спеціалізованої
вченої ради
ДФ 26.133.084
22.04.2025р. (Л.М.Хоружий)

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.133.084 у Київському
столичному університеті
імені Бориса Грінченка
доктору педагогічних наук, професору,
завідувачу кафедри освітології та
психолого-педагогічних наук
Факультету педагогічної освіти
Людмилі ХОРУЖІЙ

Рецензія

Кондратенко Ганни Григорівни, кандидата педагогічних наук, доцента, доцента кафедри музикознавства та музичної освіти Факультету музичного мистецтва і хореографії Київського столичного університету імені Бориса Грінченка на дисертацію Татарко Катерини Олександрівни «Методика формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу», поданої до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 (Освітні, педагогічні науки) у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

1. Актуальність теми дослідження.

Проблема формування виконавської культури є актуальною в аспекті сучасних викликів мистецької освіти, які вимагають реформування, оновлення відповідних методик та технологій у підготовці конкурентоспроможних, компетентних фахівців, здатних до безперервного професійного зростання та творчої інноваційної діяльності. Варто відзначити, що формування виконавської культури є особливо важливим, адже вона формує національну ідентичність, духовно збагачує людство, сприяє популяризації національної спадщини, формує естетичну свідомість та музичні смаки. До того ж, особистість із сформованою виконавською культурою здатна розуміти та оцінювати високохудожні твори мистецтва, що сприяє інтелектуальному розвитку суспільства в цілому. У цьому

контексті набувають особливої гостроти вимоги до професійної підготовки майбутніх артистів-вокалістів, до оптимізації процесу формування виконавської культури на заняттях сольного співу у закладах вищої мистецької освіти.

Актуальність дослідження доведено дисертанткою низкою суперечностей: соціальною потребою суспільства в якісній професійній підготовці фахівців мистецького спрямування та відсутністю відповідних теоретичних і методичних основ у сучасній вітчизняній системі вищої мистецької освіти; нагальною потребою формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів та станом розробленості даної проблеми; високими вимогами до виконавської культури артистів та відсутністю методики формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу та педагогічних умов її впровадження в освітній процес закладів вищої освіти України.

2. Наукова новизна результатів дисертації.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що *вперше*: подано авторське визначення поняття «виконавська культура майбутніх артистів-вокалістів»; визначено структуру виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів (мотиваційно-ціннісний, інформаційно-пізнавальний, інтерпретаційно-виконавський, контрольно-рефлексійний компоненти); розроблено критерії, показники, рівні сформованості виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу; обґрунтовано методику, що містить цільовий, методологічний та змістово-процесуальний, результативний блоки, представлено етапність цього процесу; теоретично обґрунтовано та виокремлено педагогічні умови формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу. Уточнено сутність та зміст понять «культура», «художня культура», «професійна культура», «виконавська культура», «вокальна культура», «творчість», «інтерпретація», «методика», «метод»; особливості формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного

співу у закладах вищої освіти. *Набули подальшого розвитку:* авторські та стандартизовані методики діагностування означеного явища; форми, методи, технології формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу у закладах вищої освіти.

Ці здобутки, безперечно, сприятимуть удосконаленню фахової підготовки майбутніх артистів-вокалістів.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дослідження

Аналіз дисертації дозволяє підтвердити вагомість теоретичних та практичних результатів дослідження.

Теоретичне значення роботи полягає в обґрунтуванні методологічних засад дослідження: проаналізовано та систематизовано наукові праці з питань фахової підготовки майбутніх артистів-вокалістів, впровадження інноваційних методів навчання в освітній процес закладів вищої освіти мистецького спрямування. У дослідженні розкрито сутність поняття «виконавська культура майбутніх артистів-вокалістів», систематизовано та узагальнено тлумачення основних дефініцій дослідження українськими та зарубіжними вченими.

Позитивно оцінюємо практичні результати дослідження, які полягають в розробці навчально-методичного комплексу (у співавторстві) освітнього компоненту «Методика викладання сольного співу (охорона голосу)» для студентів (першого) бакалаврського рівня, який представлено на навчальній платформі Moodle у вигляді електронного навчального курсу. Практичну цінність мають програми секвенсори, які можна використовувати в методиці формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів, а саме для запису голосу та створення музики, що є бажаними, додатковими електронними ресурсами для використання здобувачами в подальшій професійній діяльності. Подано характеристику онлайн платформ (GoogleMeet, Skype, Zoom, Loom, GoogleClassroom, Moodle), які можуть бути доцільними в аспекті використання під час дистанційного навчання студентів на заняттях сольного співу.

Матеріали авторської методики можуть бути використані для розв'язання широкого кола як теоретичних, так і практичних завдань у процесі фахової, і зокрема вокально-методичної підготовки студентів у закладах вищої освіти.

4. Наукова обґрунтованість результатів дослідження

Наукові положення, теоретичні висновки, практичні рекомендації, презентовані в дисертації є обґрунтованими і достовірними, що підтверджено всебічним аналізом наукових праць з обраної проблеми, а також стратегією експериментальної роботи.

Науковий апарат сформульовано кваліфіковано. Структура дисертації чітка, логіка дослідницького пошуку переконлива: від представлення теоретичних засад дисертації та визначення ключових понять до апробації методики формування виконавської культури на заняттях сольного співу у закладах вищої мистецької освіти та педагогічних умов її ефективного впровадження.

Таким чином, дисертація є самостійною науковою працею, яка містить авторські ідеї, теоретичні положення та практичні розробки, сформульовані дисертанткою особисто. Фактів, що підтверджували б недостовірність поданої інформації в дисертації, не виявлено.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією

Дослідження Татарко К.О. засвідчує високий рівень оволодіння здобувачкою матеріалом дослідження. Дисертація є самостійним дослідженням, у якому представлено авторську методику формування виконавської культури на заняттях сольного співу у закладах вищої мистецької освіти, дисертантка опанувала методологією наукової діяльності, вдало застосовує матеріали на практиці, що підтверджується застосуванням відповідного наукового інструментарію.

У ході дослідження вдало розкрито особливості формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу у закладах вищої освіти мистецького спрямування; розроблено діагностичний інструментарій дослідження – критерії, показники та рівні виконавської культури; обґрунтовано та розроблено методику формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу та педагогічні умови, які сприяють ефективності методики; експериментально перевірено та доведено їх ефективність.

Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, обґрунтовані, розроблені й сформульовані дисертантом особисто. Подані в дисертації ідеї, положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні посилання і використані з метою підкріплення ідей здобувача.

Отже, можна зазначити, що Татарко К.О. оволоділа необхідними компетентностями на високому рівні.

6. Апробація результатів дисертації

Основні положення роботи пройшли апробацію на науково-методичних семінарах професорсько-викладацького складу й аспірантів Київського університету імені Бориса Грінченка (2021 – 2024), Київського столичного університету імені Бориса Грінченка (2024 – 2025). Обговорення результатів дослідження здійснювалося на засіданнях кафедри музикознавства та музичної освіти, кафедри академічного та естрадного вокалу факультету музичного мистецтва і хореографії, кафедри освітології та психолого-педагогічних наук факультету педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка впродовж 2021 – 2024 рр., Київського столичного університету імені Бориса Грінченка 2024 – 2025 рр.

Апробація отриманих результатів дисертаційного дослідження здійснювалася в процесі виступів та обговорень на науково-методичних та науково-практичних заходах різного рівня: Всеукраїнській науково-практичній конференції – «Актуальні проблеми мистецької освіти і

художньої культури» (2023, 2024, м. Київ); міжнародних науково-практичних конференціях – «Естетичні засади розвитку педагогічної майстерності викладачів мистецьких дисциплін» (2022, м. Умань), «Сучасні тенденції та концептуальні шляхи розвитку освіти і педагогіки» (2022, м. Київ), «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» (2023, м. Гетеборг (Швеція)), «Мистецька освіта: традиції, сучасність, перспективи» (2023, м. Кривий Ріг), «Мистецька освіта ХХІ століття: виклики сьогодення» (2023, м. Ужгород), «Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики ХХІ століття» (2023, 2024, м. Київ).

7. Структура та зміст дисертації

У результаті дослідження Татарко К.О. сформульовано та обґрунтовано низку концептуальних положень, які мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення. Відповідно до логіки наукового пошуку дисертанткою чітко, коректно визначено мету і завдання дослідження, сформульовано висновки відповідно до поставлених завдань.

Структура дисертаційної роботи є обґрунтованою, логічно побудованою, відповідає сучасним вимогам до такого рівня досліджень і складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (281 найменувань) та додатків. Матеріали, подані у додатках, сприяють повноті сприймання основного тексту.

У дисертації збалансовано представлено теоретична та практична складові, які підпорядковані реалізації основних завдань дослідження.

У першому розділі дисертації здійснено системний аналіз теоретичних засад дослідження, розкрито теоретичні аспекти проблеми формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу; проаналізовано психологічну, педагогічну, мистецтвознавчу наукову літературу; систематизовано наукові праці з питань фахової підготовки майбутніх артистів-вокалістів, впровадження інноваційних методів навчання в

освітній процес вищих закладів мистецького спрямування. Розкрито сутність поняття «виконавська культура майбутніх артистів-вокалістів», визначено компонентну структуру досліджуваного явища, та розкрито особливості формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу у вищих закладах освіти мистецького спрямування.

У другому розділі представлено авторську методику формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу та педагогічні умови її впровадження. Позитивно оцінюємо розроблені групи методів, прийомів і форм навчання для реалізації методики та формування компонентів виконавської культури. В основі розробленої методики формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу лежить науково-педагогічний досвід провідних науковців та педагогів сучасності.

У третьому розділі представлена дослідно-експериментальна перевірка методики та педагогічних умов формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу. Дисертанткою вдало проведено діагностику стану сформованості виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на констатувальному етапі педагогічного експерименту із використанням розроблених критеріїв (мотиваційно-аксіологічний, інформаційно-когнітивний, творчо-виконавський, оцінно-рефлексійний), розроблено та застосовано діагностичні методики визначення рівня сформованості виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу. Встановлено три рівні сформованості виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на констатувальному етапі педагогічного експерименту за трибальною шкалою оцінювання: творчий, адаптивний, репродуктивний.

Експериментальна перевірка методики та педагогічних умов формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу показала позитивну динаміку та ефективність.

8. Дотримання академічної доброчесності

Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлено авторські ідеї та розробки, що уможливили розв'язання завдань дослідження. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, обґрунтовані, розроблені й сформульовані дисертантом особисто. Подані в дисертації ідеї, положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні посилання і використані з метою підкріплення ідей здобувача. Текст дисертації відповідає чинним вимогам щодо його оформлення.

У процесі аналізу наукового доробку Татарко К.О. не виявлено фактів недотримання академічної доброчесності. Дисертація перевірена на унікальність тексту, відсоток подібності – 11%.

9. Дискусійні положення та зауваження.

Принципових зауважень щодо структури, основних положень та концепції дисертації Татарко К.О. немає. Разом з тим, висловлюємо наступні пропозиції та дискусійні питання:

1. У параграфі 1.3. «Особливості формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу у закладах вищої освіти мистецького спрямування» варто було б більше уваги приділити розкриттю специфіки фахової підготовки майбутніх артистів-вокалістів відповідно до відмінностей манер академічного, естрадного, народного співу, а також більше зупинитися на визначенні підбору репертуару, як засобу формування виконавської культури.
2. Як дискусійне питання, вважаємо, що враховуючи специфіку мистецької освіти, доречніше би у визначенні педагогічної умови щодо організації «сприятливого психолого-педагогічного середовища», застосувати термін «сприятливого мистецького освітнього середовища», яке відображає особливості виконавської діяльності, комунікативну взаємодію викладача, студента і концертмейстера, індивідуальну форму занять зі сольного співу,

процес створення різних варіантів інтерпретації твору – як мистецького продукту з перспективою на сценічний виступ на публіці.

10. Загальний висновок про рівень набуття здобувачем теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Вважаємо, що дисертація Татарко Катерини Олександрівни демонструє здатність досліджувати проблему, розробляти і впроваджувати авторські концептуальні положення у контекст сучасної музичної освіти, виявляючи специфіку формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу, що об'єктивно засвідчує її наукову ерудицію та достатньо високий рівень теоретичних знань.

11. Загальна оцінка дисертації і наукових публікацій щодо їхнього наукового рівня з урахуванням дотримання академічної доброчесності та щодо відповідності вимогам.

Дисертація Татарко К.О. є самостійною науковою працею, в якій висвітлено авторські ідеї та розробки та вирішено всі завдання дослідження. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, обґрунтовані, розроблені й сформульовані дисертанткою особисто. Подані в дисертації ідеї, гіпотези інших авторів мають відповідні посилання. Більш суттєві результати дослідження викладені у висновках відповідно до завдань дисертації. Текст дисертації відповідає чинним вимогам щодо його оформлення.

Таким чином, дисертаційна робота «Методика формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу» є завершеною, цілісною науковою кваліфікаційною роботою, яка має наукову новизну, теоретичне та практичне значення, відповідає чинним вимогам Наказу МОН України від 12.01.2017 р. №40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно Наказу МОН України від 31.05.2019 р. №759) і Постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. №44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та

скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (із змінами, внесеними згідно Постанови Кабінету Міністрів України №341 від 21.03.2022 р.), а її авторка Татарко Катерина Олександрівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри музикознавства та
музичної освіти Київського столичного
університету імені Бориса Грінченка

Ганна КОНДРАТЕНКО

Власний підпис
Г. Кондратенко
(ПІБ)
Свідчую